

MULTÉS JÖVŐ

* ZSIDÓ IRODALMI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT *
SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF * XXIX. ÉVFOLYAM, 1939 SZEPTEMBER

A SÓFÁR HANGJAI

A sófár hangjai riadnak, búgnak a világon keresztül, harsogó és töredezett, jajgató és diadalos hangok. És remegnek a szívek: kinek mily hang lesz osztályrésze, harsogás-e vagy töredezés, jajgatás-e vagy diadal?

A sófár hangjai évezrek óta szólnak Izrael templomaiban, imaházaiban, megtérésre, magábaszállásra intve, de talán még sohasem fakadtak oly mélyből, sohasem hatoltak oly mélyre, mint a világvajudás mai napjaiban.

Világszületés? Világpusztulás? Ki lát a jövődöbe? A zsidó nép szétmarcangolva tekint az események fejlődése elé. Vádak, rágalom sebzik, tépik a földkerekség minden táján. És szinte örületos önmarcangolással szaggatja saját sebeit, mintha maga se hinne már emberi mivoltában. Lealacsonyodik, mert lealacsonyítják, holott lealáztatásában felmagasztosulnia kellene és szenvedéseiben hallania kellene a megváltásnak sófár-hangjait.

Igen, gyónnunk kell e félelmetes napokon, büntvallóan, melletverdesve: „Osamnu“ „Vétkeztünk“. — Vétkeztünk a zsidó nép géniusza ellen, megtagadtuk multunkat, megszegettük törvényeinket, megcsűfoltuk reményeinket, leromboltuk értékeinket, megsemmisülésben láttuk üdvünket és beolvadásban, mit a népek nem kívántak, kerestünk menedéket önmagunk elől. Zajos, lármás külső élet fennhéjázó fitogtatásával igyekeztünk elnémítani a riasztó belső sófár-hangokat, mikben visszacsengtek Szináj hegyének lángba burkolt harsonái. Nem hallottuk a „csendes, halk hang“ intését, mely a történelem századaiból felénk szűrődött, sem a messiási kürt szavát, melyről a próféta szólt: „midőn felemelkedik a zászló a hegyeken és megszólal a sófár hangja“. Gúnyt űztünk a látnokból, akinek lelkében a szolgaságot eloszlató sófár-jelek lobogtak és aki újraálmodta az ősi jövendölés igéjét:

„és léssen azon a napon, hogy megfujják a nagy sófárt és jönnek az elveszettek Asur országából és a kiteszítottak Micrájim földjéről, hogy leboruljanak az Úr előtt a szent hegyen, Jeruzsálemben“. Viharral, villámmal jött az Úr, Témán szélvészeivel száguldott át a világon, tüzes nyilai cikáztak fejeink felett és süketek maradtak füleink és nem hallottak, vakok voltak a szemeink és nem láttak. Üstökön ragadott és megrázott minket az Örökkévaló, de mi az örökkévalóság helyett csak a perc játékait kerestük. Perc emberei lettünk, temetve tegnapot, feledve holnapot. Mintha nem is nekünk szólt volna az Írás: „Fujjátok a megújhodáshoz a sófárt, mert törvény ez Izraelnek, parancsa Jákob Istenének!“

Örök életet parancsolt reá az Úr Izraelre. És a sófár hangjai felzaklatják, felébresztik, valahányszor eni egfeledkezésbe akar szenderegni. „Sóvárgás szállt meg felemelkedés után es szemim csüngenek epedve a szétszórtak egybegyültére, midőn hatalmasan fölzug a sófár...“ Így fohászokodik templomaiban Izrael Újévnek szent napján.

Ó, hányszor jajos, nyöszörgő hangokká töredezik a sófár harsogása. Menekülők hívó hangja a földkerekség minden széléről, végtelen tengereken hánykódó hontalanok segítségkiáltása, céltalanul bolygó hajók szirénabúgása, „Mentsétek meg lelkünket!“

És Izrael ezekben a félelmetes napokban is föl-emelkedve fogja elfohászokodni az ősi reményteljes imádságot a sófárfúvás után:

„Ez a nap új világ foganása, ezen a napon ítélet elé áll a Mindenség minden teremtménye. Akár gyermekek, akár szolgák. Ha gyermekeid vagyunk, irgalmazz, mint apa gyermekeinek, ha szolgáid, Rajtad függnék szemeink, míg megkönyörülsz és napfényre hozod a mi igazságunkat, oh félelmetes Szent.“ (P.)

*Maurice Gottlieb: Engesztelőnap — Jomkippur.
(A telavivi múzeum most kapta ajándékol a 23 éves korá-
ban elhunyt művész monumentális alkotását, melyet külön
kiállításon mutatott be.)*

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára

DR. KARL SCHWARZ (TEL-AVIV):

MAURICE GOTTLIEB „JOM-KIPPUR“-JA

Egy holland műbarát révén ezekben a napokban a zsidó művészet egyik főműve jutott a telavivi múzeum birtokába: Maurice Gottlieb monumentális alkotása: „Jom-Kippur“.

Ha általában őrizkedni kell zsidó művészetről, főképp zsidó festészetről szólni, mégis ezt a kivételes művet az első, zsidó szellemtől áthatott, zsidó értéket fenkölt formában kifejező zsidó művészi alkotásnak mondhatjuk. Nem genrefestészet, nem tendencia-művészet, nem milióábrázolás, hanem sokkalta több, mint mindez: valóban festői megnyilatkozás, amely nagyságában örök értékeket foglal magában.

Íme, egy 22 éves ifjú rövid élete hatyúdalaúl megfesti ezt a képet, amely úgy hat, mint egy kinyilatkoztatás és amelyet teljes joggal egész a mai napig a legnagyobbak közé kell sorozni.

Mikor néhány hónappal ezelőtt egy amsterdami magánháiban minden előkészítés nélkül szemben találtam magamat a képpel, ez számomra a legnagyobb művészi élménnyé vált, amely mélyen megrendített. De miben rejlik ez az egyedülvaló, szavakkal vissza nem adható élmény? Abban, hogy a képzőművészet teljesen az érzékek felvevő képességén alapszik és a nagy művésznek meg van adva, hogy képszerű elképzelését ömaga oly mélyen éli át, hogy művében egyszeri alakot tud neki adni.

Itt is, Gottlieb képénél látni kell az elül álló fiú brokátruháját, ellentétben a mellette álló alak imaköpenyének sápadt fehérségével, ezt a szines harmóniát és fokozatos letompítást, látni kell ezt és átélni, hogy a művész valódi zsenijét, amely ebben a művében tetőfokát éri el, megérthessük.

Ebben a képben először merészelt egy zsidó művész zsidókat mint festői tárgyat ábrázolni komoly és méltóságteljes tartásban és monumentális alakban. Amit eddig alkottak, nem volt egyéb, mint Gettóköltészet. Eddig tulajdonképpen csak Rembrandt ábrázolt valódi zsidókat, ő volt az egyetlen, aki ezeket az embereket mint embereket és nem mint érdekes statisztikát, exotikus ruhában, hangsúlyozott, sőt túlhangsúlyozott mozdulatokkal, vagy mint komikus alakokat nézte.

A Jom-Kippur magánviseli Gottlieb mesteriskolájának, amelynek élén Matejko állt, hatását. Makart és Piloty tanítása sem maradt nyomtalan. De sem Makart szellemtelen pompaszeretete, sem a nagy lengyel festő kissé barbár ereje nem jellemzik Gottlieb művészetét, inkább a zsidónak másképp keringő vére, másképp alakuló magatartása, a tudatos monumentalitás és bensőséges lírai beállítás párosítása az, amely itt egyedülállót alkotott.

Figyeljük a kép különböző alakjait, minden kifejezés, minden mozdulat, minden tartás más és más típust ad. Figyeljük a kezek játékát, ezek nem üres mozdulatok, nem tudatos beállítások, hanem lelki kifejezési formák. Figyeljük ezeknek az embereknek tekintetét, amelyek az áhítat különböző fokait jellemzik. Mikor Gottlieb ezt a képet festette, Izraels még

nem találta meg az utat zsidó témáihoz. Híres képe: „Az ősi népnek egy fia“ 10 évvel később keletkezett, „Dávid és Saul“ 20 évvel, a „Zsidó lakodalom“ 24 évvel később.

Maurice Gottlieb két önarcképet alkotott, amelyek a legjobban jellemzik az elmélyedését, az önmagára eszmélését, művészi és szellemi fejlődését.

1856-ban született Drohobyczben, mint egy felvilágosult kereskedő fia. Apja, ki örömmel látta fiánál művészi hajlamát, 16 éves korában a krakui művésziskolába küldte. Matejko különös figyelmet szentelt a tehetséges ifjúnak, aki éppúgy rajongott a lengyel hazáért, mint a művészetért. Akkor a lengyel történelemből vette képeinek tárgyát a fiatal Gottlieb és önarcképén lengyel öltözetet visel. Ebből az időből valók nagyszabású kompozíciótervei: „Nagy Kázmér befogadja a zsidókat Lengyelországba“, „A keresztvitézek békét kérnek Zsigmond Augusthtól“, „A poroszok hódolnak Zsigmondnak“. Graetz olvasása közelebb viszi a zsidó témákhoz, de „Shylok és Jessica“-ja, „Uriel Acosta“-ja még nem hatolnak bele a zsidó eszmevilágba.

20 éves korában Münchenbe, majd Bécsbe kerül, röviddel ezután pedig mesterével, Matejkoval Olaszországba. Itt egy társa, akit a „Betolakodott zsidó“-nak juttatott dicséret féltékennyé tett, mélyen megbántotta zsidóságában. Gottlieb felelete a „Jom-Kippur“ volt. A durva sértés, legszentebb érzéseit hozta felszínre. Testvérei felé fordul, saját testvéreit, embereit festi.

Zsidóságát a legnagyobb ünnep tiszta fényébe akarja emelni. És zsidó testvéreit azon a napon ábrázolja, amikor felülemelkednek gyűlöleten, irigységen, mikor emberségük, Istenhez való közelségben diadalt ül az ellenséges világ felett.

És ebben az áhítatos tömegben ismét megfesti magát. De most már nem idegen öltözetben, hanem taliszban.

A gyermekkortól az aggságig minden kor képviselőit megtaláljuk ezen a képen. Maga Gottlieb még félig ifjú, de már magán viseli a halál pecsétjét. Arcvonásai sápadtak, szemei messzé, ezen a világon túl néznek. És mintegy mély sejtelemben írta oda a kép jelzése: „Moritz Gottlieb 1878“ mellé a tóra pajzsára: „Néhai áldott emlékű Mosche Gottlieb lelkének emlékére“. Ez volt az utolsó és legjelentékenyebb műve, amelyet egy későbbi művészi irányt előre érző lángesze alkotott. 23 éves korában, 1879 július 16-án, áldozata lett egy alattomos betegségnek.

A „Jom-Kippur“, amely nagy feltűnést keltett és az egész sajtóban méltatásra talált, a fiatal művész végrendelete.

Húsz év előtt a képet egy lengyel hagyatékból 300.000 márkáért Berlinbe adták el, aztán egy holland gyűjtő birtokába került, most pedig megtalálta az utat népéhez és ez a nép a „Jom-Kippurt“ mint a zsidó művészi géniusz nagyszerű megnyilatkozását csodálni és tisztelni fogja.

DR. HAJDU MIKLÓS:

LEVÉL LIBANON CÉDRUSAI ALÓL

Beyrouth-Aley, Nagynapokat váró Elulban.

Vígaszos Arban és Nagynapokat váró Elul sófár-szózatot reggelén, itt állok a Biblia földjén, a magasságban, Libanon hegyén. A Libanon tengerre tekintő gerincei, a szent sziklák termőkövei mellett, a változott világ nagyszerű hegyi útjain pazar villák, hotelek és beduinsátrak mellett száguld velünk a gépkocsi Beyrouthtól fel Damaskusig, csak éppen egy-egy pillanatra látjuk a csöndesen szuszogó, keskenyvágányú fogas kisvonatját. Változott a világ, de nekünk a Libanon a zsoltárookban magasztalt szent hely, nekünk a Libanon Salamon király kiválasztottja, a hova Hiram királyunk kiadatta a parancsolatot, hogy vágjunk cédrusfákat Jeruzsálem számára a Libanonon. „Te tudod, hogy Dávid, az én atyám nem építhette Házat az ő Urának Istenének, a háborúságok miatt, amelyekkel őt körülvették...”, ezért én építetek Házat az én Úram Istenem nevének...” — üzenté Salamon. És Hiram a boldog béke áldásában vállalta a cédrusfák és fenyőfák szállítását a távol Libanonból le, Jeruzsálembé, a tengeren. Itt kéklik alattunk több mint ezer méterrel a vadul ívelő hegyiút kilátásában a tenger. Ez a tenger úsztatta a szálfákat, ide hozták a király emberei a Szentély számára kivágott cédrusokat és fenyőket. Harmincezer embert küldött a király Izraelből ide a nagy munkára, az építőfejedelem hetvenezer teherhordozója és nyolcvanezer kővágója dolgozott a hegyen, a pallérok fejedelmén kívül, akik háromezer és háromszázan voltak. Drága szép köveket hoztak Salamonnak és Hiramnak kőművesei és a Gibbeusok a Libanonból, a Szentély alapzata számára...

Ki tud szabadulni a Biblia élő és újjáéledő emlékeinek lenyűgöző hatása alól itt, a Libanon napsugaras magasságban? A hősi kitartásában rendíthetetlen és százszor szent Szentföldön át hozott bennünket a hajónk Libanon új államába. Negyedfél éve, amikor először, ugyancsak az Adriatica Palestina hajója vitt bennünket a Szentföldre, ahogy akkor a partra értünk, föllángolt az áldatlan harc, amelynek, fájdalom, még nem született meg az áldott békessége. De békességre, békés, teremtő és termelőmunkára jönnek ma is az úttörők, friss fiatal erők. A Palestinán lelkes, jóhitű ifjúság, erős fiúk és lányok, a németországi és cseh-morva ifjúsági Aliják sorspróbált, pompás anyaga. Körülöttük idősebbek, szülők, nagyszülők, boldog várakozásban, akik a Szentföldön lakó gyerekeikhez mennek, most már körükben akarják látni az imádságban áhított szebb napokat. Katz bácsi és a felesége egy Pápa melletti kis faluból jön, három gyereke él már évek óta a Szentföldön, a negyedik fiút tavaly tavasszal egy bomba ölte meg Haifa mellett... Apa és anya, ahogy a partra lép, elmondja az

Igazságos Bíró végzése előtt alázkodó imádságos áldásunkat, ahogy a Szentély lerombolása óta mondjuk ezt a szent rögöknek Korbánra emlékező köszöntésében. És elrebegik az áldást hősi halált halt fiúk sírján is. Ez az édesanya és édesapa megérdemelte a certifikátot az angol kormánytól...

A Palestina-hajó figyelmes szeretettel veszi körül az úttörőket. Ott állnak péntek este a hajó kis templomában, az ajtó mellett ülnek az anyák és leányok, az idősebb asszonyok kezében a bíborbársonyba kötött imakönyv, a féltett drágaság, a vőlegény ajándéka. Nincsen dóm és nincsen bazilika a világon, amelynek kupolái alól áhítatosabb és könnyesebb imádság szállna az ég felé, mint ebből a kis templomból. Minden utas külön-külön vérző tragédiákat rejteget lelkében. Meglátogatta és megpróbálta valamennyiüket az élet kegyetlensége.

Multnak és jelennek könnye, fájdalma, jövődönnek erős hite élteti a Szentföld új jövevényeinek reménységét. A reménység szárnyaló himnuszával szállnak Tel-Avivban csónakokba, gondos hachsarák tanították ki őket, nemcsak munkára, de arra is, hogy vállalniok kell a munka harcát a kvucákban, a megművelendő barázdákon. De ime, dallal jönnek a Karmel hegye alatt, Haifa felé a szegények és elhagyatottak is, akiket névtelen teherhajók kint a messzi vizeken raktak át vitorlásokba, hogy aztán partot érjenek valahol, ahol testvéri segítség várakozik rájuk. Nincs ezeknek az utasoknak poggyászuk, hátizsákjuk is lesoványodott, csakúgy, mint ahogy lesoványodott az arcuk, de csillog, ragyog a szemük, amikor kiszállnak a hullámokon táncoló bárkákból. Hamaapilim, a feltörekvők ők. — vendéglátóan sietnek jóemberek a támogatásukra városokban és falukban. A lezárt sorompók szeretetmunkája csodákat művel. Szegények osztják meg szegényes kenyerüket és hajlékukat a sohse ismert vendéggel. Mikor tanulják meg otthon ezt a leckét — a gazdagok és tehetősök? Mikor?

Kitartásnak hősi felkészültségében, küldetésnek kötelességtudatában építi új szentélyét a Szentföld: nem cédrusfákkal és fenyővel, de a munka és munkás örök értékében való hittel, a Karmelen lakozó Illés próféta prófétálásának szellemében, az elhagyatottak és sorsüldözöttek támogatásával. Karmel, Hermón, Libanon, a tenger, a Jordán, az Émek, a hegyek és völgyek, a messzi nagy világ, nézi, figyeli, csodálja és magasztalja a szent munkát. Boldog várakozás, amely hittel várja, hogy majdan békességben, egy hittel, egy érzéssel mondja el az egész világ a szent szolgálatot áldó áldását...

PATAI JOZSEF:

A KARMEL-HEGYE ÉS A SCOPUS-HEGYE

A haifai Egyetemi Szövetség alakuló közgyűlésén tartott beszédéből

Amikor elfogadtam a jeruzsálemi Egyetem részéről reámbízott megisztelő feladatot, hogy közelebb hozzam a Karmel-hegyet a Scopus-hegyhez, — eszembe jutott a brazlavi nagy kabbalistának mélységes szép legendája a világ két hegyéről, mely egymás felé sóvárog...

Van a világon egy hegy — így regéli ez a csodálatos misztikus, aki mindig Erec-Jiszraelbe való felmenésre epekedett — és a hegy tetején forrás és ez a forrás a világ szeme. Látó szem, amely a világegyetem minden iránya felé tekint. És szemközt vele a messzeségben áll egy másik hegy és ennek a tetején is van forrás és ez a világ szíve. És ez a szív mindig sóvárog és vágyakozik, hogy a szem lássa őt. És ha a szív érzi a szem fénysugarait, megtelik örömmel és ujjongó életkedvvel. S egyre erősödik a szív sóvárgása, hogy minél jobban közeledjék a szem felé. Mert érzi, hogy ebből a közeledésből megváltás támad mindkettőjük számára... És akinek halló füle van — így fejeződik be a legenda, — hallja az esti alkonyatban és az éjféli csendjében a két hegy sóvárgásának énekét...

Ez a víziós legenda, melyet boldogemlékű anyám szájából hallottam, mélységesen a szívembe vésődött gyerekkorom óta. És így képzeltem mindig „Izrael hegyeit”, amint egymás felé sóvárognak... Hegyek, miken fáklyákat gyujtanak és egyik a másiknak adja a lángot, a fényt, mint Újhold jelzésekor Jeruzsálem hegyei. És nem szimboluma-e az Újhold Izrael népének, hogy szintén megújul a tiszta fénynek koronájával?

A héber Egyetem avatásakor így szólt Bialik: „Ebben a pillanatban meggyújtotta Izrael népe a Scopus-hegyén újjászülető szellemének első Menóralángját.” És a Karmel-hegyen is lobogtak mindig Izrael szellemének mécsesei és máglyái. És ha őseink látták vigasztaló látomásokban a felső Jeruzsálemet, amely tűzben fog leszállani az Égből, a Karmel-hegyen tüzes szekeren égbeszállt Elijáhu próféta lett a zsidó nép Messiásvárásának jelképe. Őt várják a Galut szétzórtságaiiban, mint a megváltó hírnökét. S ha Jeruzsálem a Szentség szimboluma lett, a Karmel egész Erec-Jiszraelt jelképezte. „És elhozlak benneteket a Karmel országába” — szól a próféta. És a Karmel lett a szépség szimboluma: „Fejed olyan, mint a Karmel” — zengi az Énekek Énekének költője. — És a Karmel az előretörés jelképe is. „Mint a Karmel a tengerbe tör” — szól az Írás. — Mintha a Karmel merészen belépne a tengerbe. Itt a sziklák között, ezen a helyen folyt a harc a bálványimádás ellen és itt tört ki először a harc a héber nyelv életjogáért, amikor tanítók és tanítványok együtt otthagyták az idegen nyelvű tanházakat és kivonultak a szabad ég alá, hogy hirdessék a Biblia nyelvének megújuló életét...

A Scopus hegyéről látni Nebo hegyét, a csúcsot,

ahonnan Mózes az Ígéret földje felé sóvárgott. A Karmelről látni a Hermon havas koszorúját. És ime, a zsoltárköltő képzelete összekötötte a két hegyet: „Mint Hermon harmata, mely leszáll Cijon hegyére”... Bibliakritikusok felvetették a kérdést: Mi köze az északon fekvő Hermonnak a délen fekvő Cijonhoz? De aki a héber költészet lényegébe hatol, érzi a kapcsolatot: Mintha a harmat leszállna Hermon hegyéről, hogy megáldja Cijon hegyét. Hiszen így is folytatódik a zsoltár: „Mert oda rendelé az Örökkévaló az áldást, az örök életet”... Ahogyan költői képzeletükben látták, a „szelek kapuját”, melyen mind a szelek, mielőtt világgá indulnak, átvonulnak, hogy leboruljanak az Ur színe előtt a szent hegyen. Jeruzsálemben...

Prófétáink és látókaink kozmikus örök mértékkel láttak és néztek mindent. „Az Ég az én trónusom és a földkerekség lábam zsámolya”. Nagyot, végtelent tudtak látni a szűk határok között is. És ez a sajátosság volt az, ami ezt a kicsiny és szegény népet örökkévaló magasságba emelte. A mi történelmünkben összeolvadnak a látomás és valóság határai. És vajjon, nem a képzelet és költészet szárnyain jutottunk-e el Cion megújulásának valóságához?

Ebből a szempontból nézve a dolgokat, van-e távolság a Scopus-hegy és a Karmel hegye között? Nem lett-e mind a kettő Izrael jövődjének látomáshelye? A szem a Scopus hegyén Izrael népének szeme, mely visszaadja tiszta látását, saját látását, hogy ne kelljen többé idegen szemmel néznie a világot. És a Karmelen láttam a nép szívét. És a nagy magyar költő szavai csengtek a fülemben, Ady Endre szavai Illés szekereéről és a tüzes nagy szívekről.

*Az Ur Illésként elviszi mind,
Kiket nagyon sujt és szeret,
Tüzes, gyors szíveket ad nekik,
Ezek a tüzes szekerek.*

Hadd mondjam el itt a haifaiak dícséretének egy részét a szemükbe. Amint a „Karmel a tengerbe tör”, szinte naponként tör a tenger a Karmel felé és önti a „maapilim” tömegeit, akik jönnek távoli országokból, ismeretlen hajókon, hont keresve és itt hont találhatnak testvéreik között.

Minden házban láttam „menkülőket”, akiket tárt karokkal fogadnak, héber szeretettel, bibliai vendéglátással. És mikor a jeruzsálemi Egyetem hívása elhangzott a Karmel-hegyen, mindnyájan lelkesedéssel siettek a hívó szóra.

A szív a Karmel-hegyen megérezte, hogy a szem a Scopus-hegyről szeretettel és melegséggel tekint feléje. És a szív dobogott a szem felé. Fogadjátok testvéreim, a Héber Egyetem köszöntését, a Scopus-hegy és a Karmel-hegy együttműködésének áldását. A két hegy szent glóriája lebegjen munkánk felett!

A haifai műegyetem mellett alakult tengerészeti iskolából. Jelzést tanulás.

*Capt. Greenbaum
a tengerészeti iskola egyik vezetője*

A haifai tengerészeti iskola egyik műhelye

A HAIFAI TENGERÉSZETI ISKOLA

A *Kaplanszky* rektor kitünő vezetése alatt álló haifai Technikum fejlődésének újabb fokát jelentik a Műegyetem mellé szervezett szakiskolák, amelyek máris nagy népszerűségnek örvendenek nemcsak Palesztinában, hanem szerte a világon. Két-, három- vagy négyéves szaktanfolyamokon lehet elsajátítani a különböző műiparosi szakmákat, a növendékek hajlamai szerint. A haifai tengerparton épült Kirjat-Chajimban, amely Bialik nevét viseli, a német zsidók egyesülete modern internátust állított fel, amelyben a legelőkelőbb családok gyermekei nyerik elhelyezésüket. Így szinte divattá vált a műiparosi kiképzés a legjobb körökben. Ahogyan például a soffőri foglalkozás is a legbecsültebbek közé tartozik Palesztinában. A patriciusok leányainak ideálja a kocsivezető, különösen ha saját kocsiján száguld az országon át, ha mindjárt mint „professzionista” is.

Újabban a haifai Technikum mellé *tengerészeti iskolát* is állítottak fel és az ifjú tengerésznövendékek, egyszerű szép egyenruhájukban csakhamar meghódították a várost. Fehér-kék zászlójuk ott lobog a Műegyetem mögötti téren és a mindennapi reggeli gyakorlatokat a szárazon mindig kíváncsi közönség élvezeti végig. De a gyakorlatok nemcsak a szárazon folynak, hanem a tengeren is pompás vitorlásokon, miket lelkes mecenások adtak ajándékkul a szakiskolának. Dr. *Bardin* igazgató, a szakiskolák nagyszerű szervezője, készséggel hocsátja rendelkezésére a Mult és Jövőnek a tengerészeti iskola érdekes fényképfelvételeit, amelyeket csak kivételesen enged ki a nyilvánosságra, minthogy általában óvakodni óhajt a könnyű propagandától. A „*zsidó tengerészet*” ügyét nem szabad, szerinte, olcsó jelszavakká felváltani. Nagy és komoly kérdés ez, amelynek méltó megoldásában rejlik a zsidó

A haifai tengerészeti iskola zászlója

Evező és vitorlás gyakorlatok

A haifai tengerésziskola.

*Capt. Miller és Patley
a tengerészeti iskola patrónusai*

*Capt. Miller, a haifai tengerészeti
iskola növendékei között*

jövő egyik legbiztosabb záloga. Zsidó kikötők, zsidó hajóépítés, zsidó tengerészet, Palesztina fejlődésének legfontosabb tényezői közé tartoznak. A haifai Műegyetem mellé szervezett tengerészeti szakiskola felöleli mind a három szakmát. Külön műhelyekben sajátítják el a hajóépítés, hajójavítás minden ágazatát és természetesen a tengerenjárás minden gyakorlati teendőjét. Egy lelkes nem-zsidó angol kapitány önkéntesen rendelkezésre bocsátotta az új tengerészeti iskolának kiváló szaktudását, egy brit képzettségű zsidó kapitány a legodaadóbb munkatársa, egy harmadik a főmecenás, aki vitorlásokat adott ajándékkul a fiatal zsidó tengerészeknek és ő maga is állandó kísérője ked-

velt véenceinek szárazon és vizen. Sokszor versenyek folynak a haifai tengeren angol és zsidó tengerészek között és a bibliai *Zebulun* tengeri törzs fiatal utódjai derekasan helyt állanak és dicsőséget szereznek Izraelnek, mind a tizenkét törzse számára.

Már egész legendák keletkeztek a haifai tengerészeti iskola körül. Merész fantáziák már a tenger meghódításáról képzelődnek és felfedező utakról, miket a fiatal zsidó matrózok a jövőbe terveznek. Mindenesetre azonban már valóság lett a zsidó tengerészet megindulása. És tény, hogy vitorlások szárnyain repülnek a haifai kikötőből zsidó fiatalok, akik új, szebb, szabad jövődőről álmodoznak.

*Az árboc-gyakorlat a haifai
zsidó tengerészeti iskolában*

*A haifai tengerészeti iskola
tanulócsónakai*

*A haifai zsidó vitorlás-gyakorlat.
(A tengerészeti iskola engedélyével)*

MARTIN PRESKAUER: A FEHÉR KENDŐ

A telefon berregett. A szárnysegéd felvette a kagylót. Az ezredes és a hadosztályparancsnok az ablaknál hajoltak a térkép fölé. Félig rommá lőtt lengyel parasztház alacsony szobájában székel az ezredtörzs.

— A tábori repülőállomás közli, hogy Berckendorf hadnagy eredménytelenül tért vissza. Sajnos, nem találta meg a rejtett ellenséges üteget, — jelentette a szárnysegéd.

— Nincs az a repülő, aki megtalálná, ha Berckendorf nem találta meg, — jegyezte meg fellebbvalójának az ezredes.

A tábornok felemelte a fejét:

— De meg kell találnunk! Tűz alatt tartják a Weczepolyba vezető utat. Szállítmányaink elakadnak. Önkéntes vállalkozók kellene. Honnan vegyük ezredes úr?

— Az én ezredemből, kegyelmes uram, — felelt az ezredes és intett a szárnysegédnek. — Azonnal lesz rá emberünk.

— Helyes, — bólintott a tábornok. — Magam akarok majd beszélni vele.

A szárnysegéd vette a sapkáját és távozott. Negyedóra mulva visszatért, nyomában szélesvállú gránátos. A tábornok felállt és a mereven tisztelgő katonára elé lépett. Mélyenülő, fekete szemei nyugodtan állták a tábornok vizsga pillantását.

— Hogy hívják?

— Efraim Goldfarb önkéntes gránátos.

— Mit? — A tábornok félig a szárnysegédhez fordult. A főhadnagy összeütötte a bokáját.

— Parancsára, kegyelmes uram. Goldfarb gránátos nagyon kért, hogy őt válasszam. Azt mondja, alaposan ismeri a környéket.

TABÁN GYULA: ALDAS

*E pillanat úgy csurog belém, mint
bánatból forrt ünnepi borok
s megtöltvén a szívem serlegét, im
úgy vagyok, mint régi kántorok.*

*Megemelve az ünnepi kelyhet,
amelyet a bánat bora tölt,
felmutatom égnek, istenségnek,
hogy mit terem minékünk a föld.*

*S míg így állok, puha léptű gyermek
közelít és én ráismerek:
a bánatból öröm-ízt érezni
küldték el a messzi reggelek.*

*S ahogy láttam ódon templomokban,
életartom szentelt serlegem
s míg ő iszik áhítatos fények
csillannak meg hulló könnyemen.*

A tábornok homlokát ráncolta: Úgy, — no jó! Megmondta a főhadnagy úr, miről van szó?

A gránátos mereven állt.

— Nem gyerekjáték, — folytatta a tábornok. — Meg kell találni az ellenséges üteget, mely állandóan tűz alatt tart bennünket. Meg kell tudnunk, hol van — minden áron! Át kell jutnia az orosz előőrsök vonalán!

— Parancsára, kegyelmes uram, — válaszolta a gránátos mély hangon.

— Ismeri a környéket?

— Parancsára, éjjel-nappal.

— Honnan?

— Apámmal erre kupeckedtünk.

— Élnek a szülei?

— Nem, kegyelmes uram. Boldogult apámat a kozákok halálra verték, — válaszolta halkán a katonára.

A tábornok krákogott.

— Hát akkor van egy kis külön számadása is velük!

Goldfarb gránátos nem felelt. Csak a szemében villant fel valami vad láng. — A tábornok megértette.

— Elhiszem. Remélem, ma szerencséje lesz. Ha visszatér és meg tudja mondani az üteg állását, jutalmat kap. Hát menjen, Isten nevében!

Kezet nyújtott a katonának. Az tétovázva fogadta el a kitüntetést. Majd összecsapta a bokáját és kiment a szobából. A parancsnok az ablakhoz lépett és kinézett. A katonára hosszú, kemény léptekkel haladt át az udvaron.

A tábornok ismét a szárnysegédhez fordult:

— Miért éppen ezt választotta... hogy 'is hívják... igen... ezt a Goldfarbot?

— Mert nagyon könyörgött, kegyelmes uram. Gyűlöli az oroszokat. Ezért is jelentkezett önként katonának.

— Mit tud erről az emberről?

— Kiképző tisztje voltam, kegyelmes uram és mondhatom, jó katonára, csak mogorva és zárkózott ember. De nem csoda. Határmenti kis faluból származik. Nyomban a háború kitörésekor betört oda egy csapat kozák és a férfiakat elhurcolták. Öregapja behalt a zaklatásba. Fia az útszélen talált rá. Eltemette és másnap önként jelentkezett az ezredirodájában. Egyszer elmondta nekem az élettörténetét, de különben egy felesleges szót sem szólt...

Az erdőben feküdt Efraim Goldfarb gránátos. Weczepoly és Drapacow között. Száraz avarba rejtőzött és feszülten nézett a leboruló szürkületbe. Ismert itt minden ösvényt, hiszen sokszor járt erre az apjával, ha letértek a Weczepolyba vezető széles országútról, hogy felkeressék a kis lengyel falvakat.

Pillanatra lehúnyta a szemét. Apjára gondolt. És a didergős, koratéli éjszakában is forró lett a feje.

Lassan előre haladt, óvatosan. Minden lépésre vigyázott. Az első orosz őrköt már maga mögött hagyta. Tisztán látta a fa mögött rejtőzködő és fülelő

gyalogos gárdista fekete, hátizsákját. Széles ívben került ki és halkán osont el előtte a ködben. Ment tovább. Hirtelen összerezdült, a földre vetette magát és figyelt. Balfelől hangokat hallott és kocsikerék nyikorgott.

Hason csúszott közelebb. A hangok elhalkultak, elenyésztek, körülötte csak az erdő hangja zúgott, a szél és a száraz ágak örök dala, a hulló levelek és a lyukaikba futó apró állatok zörgése.

Lépésről-lépésre kúszott előre, mígnem kerékvágásoktól mélyen kitaposott úthoz ért, mely a fák közt húzódott a holdvilágos ködben. A gránátos egy fa mögé bújt és csodálkozva gondolkodott el. Békeidőben ez az út nem létezett.

Megint kocsizörgés közeledett. A bokrok közé rejtőzött. Három orosz katona bukkant elő a ködből. Kis kocsit húztak maguk után. Vörös hajtókájuk és vállrojtjuk mutatta, hogy tüzérek. Hová mennek ezek a drapacowi erdőn keresztül?

A kocsin nyírfakosarakban ágyúlövedékek voltak. Három, nem: négy kosár volt, gondosan tömköldve szalmával.

Goldfarb gránátos megriadt, de mégis felderült. Semmi kétség, a katonák löszert szállítanak egy közeli üteghez. Körülnézett. Igen, abba az irányba mennek. Bizonyára a titokzatos üteghez.

Az orosz tüzérek nyugodtan beszélgetve haladtak el és a ködből már csak a koci nyikorgása hallatszott. Goldfarb felemelkedett. Pillanatig állt, kezét a mellére szorította.

Itt hordta, kabátjának belső zsebében azt a vászoncsíkot, melyet apja halotti köntöséből vágott le. A feketecsíkos imakendőből, melyet a nagy ünnepeken öltött görnyedt alakjára a kis öreg. A kozákok nyomán csak ennyi maradt Efraim Goldfarb gránátos otthonából, apjából. Emlék volt ez és egyben szent fogadalmat jelentett...

Gyorsan, halkán követte a fák közt a keréknymokat. Most levágott, friss ágakat talált, majd egy eltört ásonyelet. Amott pedig, amott emberek mozognak. A német katona beljebb vonul, lekuporodik és fedezéket keresve húzódik előre, míg egy földhányás mögé ér. Felemeli fejét és a ködbe néz. Szeme lassanként eligazodik a szürkeségben, már meg tudja különböztetni az alakokat, tárgyakat. Amott a magas földsánc, megbélelve lehántolt fatörzsekkel — ott az üteg.

Goldfarb fellélegzett. Célját elérte. Most gyerünk vissza! Igen ám, de hogyan írja le az üteg állását? Mélyen az erdőben állnak a lövegek, csak nagynehézen, talán frissen vágott csapásokon vontatták ide. Óvatosan, rejtve szállítják még a löszert is. Milyen jelt csinálhatna?

Letörjön egy ágat? Ezt a távoli német állásokból nem lehetne látni. Más jutott eszébe. Kabátja alá nyult és kivont zsebéből egy hosszú fehér vászoncsíkot. Két kezébe fogta és az arcához szorította. Aztán levette köpenyegét, kabátját és körülnézett. Mellette magas, vékony fa meredt a ködbe. Zsebébe dugta a szalagot, átölelte a kerges fatörzset és lassan felmászott a lombok közé. A fehér vásznat rákötözte egy

kinyúló ágra, aztán gyorsan a földre csúszott. Felöltözött, majd egy pillantást vetve a magasha, visszafelé indult a ködben...

A tábornok éppen reggeli kávéját itta, mikor a gránátos a szobába lépett.

— Alázatosan jelentem, a parancsot végrehajtottam. Megtaláltam az üteget. — jelentette ki ziháló, rekedt hangon.

— Teringette! Gratulálok! — ugrott fel a tábornok és megszorította a katona kezét. — Derék, derék! Hol az üteg?

— A drapacowi erdő mélyén. Kegyelmes uram. Helyét nem tudom megadni, de egy magas faágra kötöttem holdogult apám imakendőjének egy darabját.

A tábornok értetlenül nézett.

— Egy fehér vászondarabot, kegyelmes uram — tette hozzá a gránátos. — Mihelyt a köd eltisztult, innen is látni lehet.

A tábornok kinézett az ablakon:

— Már tisztul. Jöjjön velem!

Sietve felkapta távcsövét, szaladt az utcára, a megrongált templomtoronyhoz, melyet tüzérségi megfigyelőnek használtak. Türelmetlenül igyekezett felfelé az ingó falépcsőn, a toronyablakig. Szeméhez emelte a távcsövet és felkiáltott:

— Tényleg, az erdőben egy fehér kendő lóg. Hívja ide azonnal azt a tüzérkapitányt, aki ott áll!

Félóra múlva újra lejött a tábornok a toronyból. Goldfarb gránátos az ajtóban várta.

— Jól van, fiam — szól a kegyelmes úr és megvergette a katona karját. — A vaskeresztet biztosan megkapja, sőt első osztályra fogom felterjeszteni. Egyébként, mondja csak, hogy nevezte a fehér kendőt az imént, melyet jelnek használt?

A tábornok kérdéseire dadogva adta meg a felvilágosításokat a gránátos.

— Úgy? — szólt végül a tiszt. — Hát maguknál ez így szokás? De akkor ez a kendő nagyon értékes lehet a maga számára és bizonyára szeretné visszakapni?

A katona szeme könnybe lábadt.

A tábornok megfordult:

— No, jöjjön csak az irodába!

Visszasietett a parasztszobába, felvette a telefonkagylót.

— Halló, itt Schaffer tábornok személyesen. Ott van a szárnysegédem? Igen? Százados úr, kérem, idefigyeljen: Megtaláltuk a drapacowi erdőben az ellenséges üteget. A célt faágra kötött fehér kenedő jelzi. Megértette? Délutánra valószínűleg megrohamozhatjuk már azt az állást. Nos, én nagy — ismétlem — a legnagyobb súlyt helyezem arra, hogy a fehér kendőt megtalálják és nekem személyesen kézbesítsék. Kérem ezt parancsképpen az összes katonákkal közölni. Köszönöm!

Letette a kagylót és mosolyogva a várakozó gránátoshoz fordult:

— Rendben van?

Mielőtt a tábornok megakadályozhatta volna, a katona lehajolt és megcsókolta a kezét.

Fordította: G.

DR. KAHAN NISON: A GENFI KONGRESSZUS

Negyvenkét ország 520 delegátusa gyült egybe Genfben a XXI. cionista kongresszusra, hogy számot vessen helyzetünkkel és irányt szabjon munkánknak. *Tragikus kongresszusnak* mondta Weizmann. Tragikus a zsidó nép helyzete a galutban, tragikus a harcunk Erec Israel felépítéséért és tragikus a világhelyzet, melynek közepette kénytelen a kongresszus tanácskozásait lefolytatni.

A megnyitó ülés fényes külsőségek közt zajlott le augusztus 15-én este a genfi feldíszített színházban. A színpadon Weizmann professzorral az élén, az executiva, az actions-comité, a diplomáciai testület tagjai és a népszövetség megbízottai foglaltak helyet, a nézőtérben a delegátusok, a páholyokban és karzatokon a vendégek nagy tömegei. Weizmann tartotta a megnyitó beszédet, beszámolt a politikai helyzetről, a fehér könyv elleni harcról, küzdelmeiről és az elénk tornyosuló nehézségekről. A beszéd alaptónusa meglehetősen pesszimista volt és maga Weizmann is fáradt ember benyomását tette, amihez bizonyára hozzájárult, hogy néhány nappal megelőzően vesztette el szeretett édesanyját. Dr. Nahum Goldmannak nagy elánal francia nyelven előadott politikai exposéja (Weizmann angolul beszélt, a többi szónok héberül vagy jiddisül, a német nyelv hallgatóság mellőztetett

a kongresszuson) nem annyira a kongresszus, mint inkább a nyilvánosság informálását célozta. A kongresszus a megnyitás után meglehetősen deprimált hangulatban vette volna kezdetét, ha Tom Williams, angol parlamenti képviselő lelkes hangú beszédével tel nem villanyozta volna az egész kongresszus hangulatát. Tom Williams *nemzsidó létére évek óta a legodaadóbb híve a cionista eszmének, ügyünk legkitartóbb védelmezője az angol parlamentben.* Beszéde csupa buzdítás és bátorítás volt. Az angol nép, mondta Williams, *elvárja a zsidóságtól, hogy ne nyugodjék bele a Fehér Könyv politikájába, elvárja, hogy harcolni fog igazságáért, elvárja, hogy a bevándorlást Palesztinába minden körülmények közt folytatni fogja.* Kormányok jönnek és kormányok mennek, *a Fehér Könyv a jelenlegi kormányt túlélni nem fogja.* A konstruktív munkát folytatni kell és *a zsidó nép minden kétséget kizáróan győzni fog.*

Másnap vette kezdetét az általános vita, a kongresszusok történetében immár hirhedté vált „Generaldebatte“, mely ezúttal négy napig tartott és mely vitához a kongresszusi pártok számarányaiknak megfelelően (minden pártnak beszédideje percekre volt kimérve és legtöbb idő jutott a munkáspártnak, legkevesebb a zsidó állampártnak) delegáltak leg-

A kongresszus megnyitó ülése. A szónoki tribünön Tom Williams angol képviselő beszél, tőle jobbra Weizmann, balra Ussiskin és Ben Curion, mögöttük a cionista executiva és actions-comité tagjai ülnek.

A Wizo-konferencia megnyitó ülése. A szónoki tribünön Sieffné, a Wizo elnöke beszél, mellette Hadassa Sámuel, Weizmanné, Ada Fischmann és a vezetőség többi tagja ül.

jobb szonokaikat. A mostani Generaldebatte igen előnyösen különbözött az előző kongresszusok általános vitájától. Míg régebben a szónokok többnyire a vezetőséget kritizálták és támadták, most a kritika meglehetősen enyhe volt és általánosságban az volt a felfogás még az ellenzéken is, hogy az Executiva megtett mindent, hogy ügyünket a lehető legjobban képviselje és nem rajta mulott, hogy az angol kormány eltért eddig követett politikájától. *A kongresszusi vita ezúttal nem annyira a multnak, mint inkább a jövőnek szólt.* Tisztázni kellett, mely úton haladjon a cionista-mozgalom ezentúl és különösen három problémával szemben kellett a kongresszusnak állást foglalnia: *a noncooperation, az aktivizmus és az illegális bevándorlás kérdéseiben.* Megállapíthatjuk, hogy bármennyire ellentétesek is voltak eleinte a különböző felfogások, *a végén mégis sikerült minden kérdésben közös platformot létesíteni és a kongresszus az elvi kérdésekben oly egységet tanúsított, mint soha cionista kongresszus ezelőtt.*

Az angol kormánnyal való cooperáció kérdésében Weizmannak és az Executiva több tagjának az volt az álláspontja, hogy noha a Fehér Könyvet elvetjük, a Fehér Könyv adottságai mellett is módunkban van az angol kormánnyal együttműködni és minden lehetőséget fel kell használnunk gazdasági pozícióink kiépítésére. *Weizmannak az volt a véleménye, hogy az angol kormány továbbra is ragaszkodni fog a Fehér Könyv-*

ben lefektetett politikájához, mi képtelenek vagyunk a kormányra nyomást gyakorolni, hogy politikáját megváltoztassa és ezért minden illuziótól mentesen a lehetőségek korlátain belül kell munkánkat folytatnunk, mely munkánk végeredményképpen le fogja dönteni a Fehér Könyv korlátait. A Mizrachi és Klal-B pártok és még inkább a Zsidó Állampárt a noncooperation politikáját hirdették és az aktivista harc szükségét úgy az angol kormánnyal, mint az arab néppel szemben. Brodetzky professzor az Executiva londoni exponese óva intette a kongresszust, hogy a noncooperationból elvi kérdést csináljon. Ellentétben Weizmannal azt hangoztatta, hogy továbbra is módunkban áll a közvélemény befolyásolásával, úgy a parlamenten belül, mint a parlamenten kívül, az angol kormányt politikájának módosítására rábírnunk, ehhez azonban felfokozott propaganda szükséges, különösen Angliában és Amerikában és a palesztinai executiván kívül sürgősen szükséges külön executivák felállítása úgy Londonban, mint Washingtonban. A kongresszus Brodetzky és Weizmann álláspontját tette magáévá és a noncooperation javaslatot elvetette.

Az aktivizmus kérdése szenvedélyes vitákat robbantott ki a kongresszusban. A jobboldali pártok az aktivizmusnak voltak a szószólói, míg a Klal A-párt, ragyis a polgári középpárt a passzivitás felé hajlott, a munkáspárt képviselte e kérdésben a józan középutat. Különösen az amerikai delegátusok, kik nagy számban

jelentek meg a kongresszuson és a Klal-A párthban foglaltak helyet, a legélesebben elítéltek minden terrorisztikus cselekményt. Rabbi Dr. Solomon Goldmann és Rabi Hillel Silver, mindketten reformrabbik és az amerikai zsidóság vezetői a passzivitás mellett foglaltak állást és a próféta erkölcsanokat ajánlották útmutatóul politikánk irányításában. Dr. Solomon Goldmann briliáns szónoki készséggel előadott beszédében odáig ment, hogy szembeállította rabbi Jochanan ben Zakkait, aki Jeruzsálemet az ostrom alatt, elhagyta, Bar Kochba és Juda Makkabi nemzeti hősökkel. R. Jochanan ben Zakkai mentette meg erkölcsi tanításával a zsidóságot. Sem Bar Kochbáról, sem Juda Makkabbiról a Talmud, történelmünk legfontosabb kútforrása meg sem emlékezik. A vitának érdekes pikantériája volt, hogy Jochanan ben Zakkával szemben a zsidó történelem nagy hősalakjait egy orthodox rabbi védte meg: Rabbi Brodt, a Mizrachi vezér, hosszú szakállas és pájeszes rav és Goldmann is felülmuló hatalmas szónoklattal kimutatta, hogy rabbi Akiba, Bar-Kochbának hősi harcos társa, a talmudnak legfényesebb személyiségei közé tartozik: tiltakozott a zsidó történelem meghamisítása ellen, a zsidóság nemcsak a zsidó tannak, hanem a zsidó hősök életüket feláldozó bátorságának is köszönheti fennmaradását. De tiltakozott a defetista felfogás ellen Tschertok, az Executiva jeruzsálemi politikai osztályvezetője is. Jeruzsálem ostrománál a belső forradalom azok ellen irányult, akik minden áron békét akartak kötni az elnyomó ellenséggel. A Bargiorák hősie ellenállásukkal tették lehetővé a zsidóság megmaradását a gálat sötét évszázadaiban és ők tartották fenn a zsidóságban a reményt egy jobb jövő iránt. Tschertok élesen körvonalozta aktivitásunk jogos határait: Jogosult a terror mint önvédelem terrorista támadásokkal szemben, jogosult a terror, mint támadó eszköz terroristák ellen, de minden erővel ellene kell szegülnünk annak, hogy bármily politikai célzattal ártatlan emberek vérért kionszuk. Országunk felépítése a civilizált népek jóakarató támogatásától függ. Erec Izrael existenciája kockán forog, ha a terrort saját sorainkban meg nem fékezzük. Harcos szellem töltse el lelkünket, de har-

Wizo-konferencia megnyitójának vendégei.
Középen Ussiskin és neje.

cunknak megfontoltnak kell lennie, mert csak így győzhetünk. A kongresszus a maga óriási többségében ezt az álláspontot tette magáévá.

Az alijah-bét, vagyis az illegális bevándorlás kérdése is alapos megvitatás tárgyát képezte. Az amerikai delegátusok e kérdésben is a passzivitás híveinek bizonyultak. Amíg a legális bevándorlás újra lehetővé válik, arra kell szorítkoznunk, hogy eddigi pozícióinkat Palesztinában kiépítsük. Brodetzky élesen szembefordult e felfogással. Legális bevándorlás híján minden bevándorlást megengedettnek kell tekintenünk és kizártnak tartjuk, hogy angol hajók vagy angol katonák zsidó illegális bevándorlókra lövöldöznének, ha pedig erőszakot fognak alkalmazni, ekkor ez az erőszak fogja legbiztosabban megbuktatni a Fehér Könyv politikáját. Berl Katzenelson munkásvezér megrázó szavakban ecsetelte a menekülők szenvedéseit, amíg Erec Izraelben partot érnek. A palesztinai zsidóság nem nézheti tétlenül és szívtelenül üldözött testvéreink vergődését és minden támogatásban kell részesítenie ezt az illegális bevándorlást. ha kell élete feláldozásával is. Rámutatott arra, hogy annak dacára, hogy az illegális bevándorlók nem ütnek meg a chaluci bevándorlók mértékét, mégis igyekeznek munkába állni, semmiféle fizikai munkától vissza nem riadnak és ha kell épúgy fegyvert fognak az új otthon védelmére, akár a régi bevált chalucok.

Az általános vitát a bizottságok tárgyalásai követték. A bizottságok megállapították a következő két esztendő gazdasági és kulturális munkaprogramját, a bevándorlás és letelepítés organizációját, a költségvetést, mely 720.000 font kiadást irányoz elő a következő évre (a földvásárlásra szolgáló 500.000 L Keren Kajemet-bevételeken kívül). Elhatározott, hogy mielőtt ezt a pénzpiac helyzete megengedi, az Executiva 1,000.000 fontos kölcsönt vegyen föl elsősorban a mezőgazdaság és ipar fejlesztésére. Az organizációs bizottság feladata volt a mai teljesen idejét múlt, kizárólag a sékelfizetésen alapuló választási rendszer reformálása. A munkáspárt ellentállása folytán mindössze az határozott el, hogy a választójog megszerzéséhez ezentul két egymásutáni esztendőben megváltott sékel szükséges, egyébként minden a régi-ben marad.

Augusztus 24-én újból plenáris gyűlésre gyűltek egybe a delegátusok, vészterhes atmoszférában. Mindenkinek a lehető leggyorsabban haza kellett kérésülnie, a palesztinai és lengyelországi delegátusok hazautazási lehetősége kétségessé vált, tárgyalások folytak amerikai hajók, külön vonatok, repülőrajok kibérléséről és ebben a végsőkig feszült idegállapotban a kongresszus reggeltől késő éjszakáig rendben és nyugalomban. roskadásig telt ház mellett folytatta tárgyalásait, meghallgatta az előadók előterjesztéseit és megszavazta a bizottságok határozati javaslatait. A kongresszus ezzel bizonyosságot tett arról, hogy válságos órákban is a zsidóság képviselői kijelölt posztjaikon helytállani kívánnak és teljesítik a kötelességeiket.

A kongresszus azzal zárult, hogy egyhangú el-

határozással az eddigi executívát változatlanul választotta meg újra és megbízta az actionscomitét, hogy a washingtoni és londoni központok felállításával kapcsolatosan szükségessé vált kiegészítéseket saját hatáskörében hajtsa végre. A záró ülésen vett búcsút a kongresszustól Weizmann, a cionista szervezet és a Jewish Agency újból megválasztott elnöke. Megrázó szavakban mutatott rá a közelgő katasztrófára és a zsidó vezetők nehéz feladataira. Az egész kongresszus zokogott, de azután a szélső jobbtól a szélső balig mindnyájan helyeikről felállva viharosan ünnepezték a vezért, aki a legsúlyosabb körülmények közepette szilárdan tartja kezében a zsidóság kormányrúdját. *E komoly órában a kongresszus és vezeterei egymásra találtak, feledve voltak a pártharcok és mindnyájan éreztük, hogy túl minden pártprogramon egy közös eszme és közös cél egybeforraszt mindnyájunkat. Ezért az egy ülésért érdemes volt Genfben lenni!*

Nem volna teljes a beszámoló, ha nem emlékeznék meg a cionista nők, a WIZO genfi kongresszusáról,

mely a cionista kongresszust megelőzte. 23 országhól 100-nál több delegátus gyült egybe e kongresszusra, a cionista női mozgalom összes vezetői: Egyszerű munkásnők Palesztinából, ügyvéd- és orvosnők, bankigazgatók és iparmágnások feleségei és mind e pompás asszonyok egységesen, pártvillongások nélkül, nagy komolysággal tárgyalták Sieffné elnöklete alatt a WIZO gazdasági, szociális és kulturális munkaprogramját. A delegátusnők nagy része Palesztinából jött Genfbe. Alkalmam volt néhányat közülük megismerni: Öntudatos, bátor, semmi veszélytől vissza nem riadó nők, akik méltó társai az országépítésért dolgozó férfieknek és hőseik anyái fegyverben álló fiaiknak.

A legmélyebb impressziómat, amit a kongresszusról magammal hazahoztam, a palesztinai delegátusoknak, nőknek és férfiaknak köszönhetem: Erec Israel nem forog veszélyben. *A palesztinai zsidóság bízik saját erejében, nem fél, nem esik kétségbe, kész vérért és életét áldozni otthonáért és biztos benne, hogy a Zsidók Országát fel fogja építeni.*

PATAI JÓZSEF ÜNNEPLÉSE A PALESZTINAI SAJTÓBAN

Patai József legutóbbi palesztinai tartózkodása alkalmat adott a héber napilapoknak és folyóiratoknak, hogy ismételten foglalkozzanak irodalmi és publicisztikai működésének méltatásával. Nagy feltűnést keltett *Tsernichovszkynak*, a legnagyobb ma élő héber költőnek rendkívül meleg köszöntő írása, a „*Haarec*” napilapban. Annál is inkább, minthogy Tsernichovszky tollából alig jelent meg valakiről méltatás az utóbbi esztendőben. A cikk címe „*Béth József*” (József háza) célzás Josef Karo ilynevű ismert kódexére, amely magába foglalja a zsidó élet minden ágazatát. Tsernichovszky képet fest nemcsak Patai Józsefről, hanem otthonáról is, melyet a zsidó kultúra magyarországi centrumaként mutat be.

Tsernichovszky cikkéből בית יוסף

Éppen napjainkban, amikor „az árjaság megtértjei” egyre nagyobb számban jelennek meg az országban és igyekeznek szellemüket ráárasztani életünkre, mert továbbra is képzelt árjaságukban maradtak nyelvben és lélekben egyaránt, sőt némelyek tagadják is, hogy kötelességük volna visszatérni az ősforráshoz, — éppen ezekben az időkben méltónak és érdekesnek találom, hogy rámutassak egy házra, amely már a távolban is teljes odaadással kapcsolódott bele életünkbe, dr. Patai József házára. Szellemével mindig velünk volt és most még mélyebben ver gyökeret nálunk.

Magyar nyelven csak négy szót tudok: „Mult és Jövő és Patai”. De ebből a négy szóból sokat tanultam és megértettem a magyarországi zsidó gyülekezet egész lelkét. Budapesten voltam és mondhatom, nagy megbecsülésben részesültem mint héber író abban a szép és művelt városban. Az Akadémia terme zsúfolásig tele volt, szinte közelharc folyt a helyekért, s éppen olyan napokban, amikor a magyar zsidóságot új, változott viszonyok nyugtalanították, sőt zavargásoktól is lehetett tartani. A nemzsidó sajtó is nagy figyelemben részesített és a közönség között, amely eljött, hogy megtiszteljen, ott ültek a *Magyar Tudományos*

Akadémia elnökei, az összes irodalmi társulatoknak képviselői, zsidók és antiszemiták reprezentánsai, konzervatívok és szabadelvűek, a város minden rétegéből. Az estén közreműködtek a *Magyar Királyi Operaház* és a *Nemzeti Színház* legelőkelőbb művészei, köztük a felejthetetlen „*nagyasszony*”, *Jászai Mari* stb., stb. A végén pedig az egyik meghívott így szólott hozzám:

— Tudod-e, hogy mindez a megbecsülés alapján véve tüntetés dr. Patai József tiszteletére?! Nagy győzelem ez, amelyet ezen a napon aratott. Élete munkájának egyik édes gyümölcse, hogy diadalt aratott az asszimiláns magyar zsidóságon. Sok esztendő alkotásának eredménye ez, szellemi befolyásának megnyilatkozó ereje. Folyóiratának, a *Mult és Jövőnek* a diadala, amely megszakítás nélkül jelent meg. (Kivéve négy hónapon át a bolsevikiek uralma alatt.)

Patai József folyóirata indította meg a nagy lelki forradalmat. Abban az országban, melynek egy része már elfelejtette, más része pedig megtagadta a zsidó kultúrát. Patai hatalmas szellemi mozgalmat indított a néphez való

Ahol a genfi cionistakongresszus ülésezett.

visszatérésért, az irodalomnak megszeretéséért, a héber kultúrának ápolásáért, Palesztina felépítésének eszméjéért. Mint a jó és hűséges óra, amely nem szűnik meg járni egy pillanatig sem, úgy jött hónapról-hónapra Patai páratlan illusztrált folyóirata, hogy emlékeztesse a zsidókat saját értékeikre, megszerettesse velük az irodalmat, a művészetet, nagy multjának alkotóit, a zsidó történelem nagyjait és a jelen újjászületés pionírjait. Hidakat vert, mint a neve is jelzi a *mult* és a *jövő* között, megújította a multat, megerősítette kapcsolatait, szálakat fűzött a magyarországi zsidóság és az egyetemes zsidóság között, erősítette a gyengéket, felébresztette a fiatalokat, emlékeztette az elfelejtettek-re az öregeket, lelkesítette a habozókat. Irodalommal kezdte és a reneszánsz valóságának előkészítésével fejezte be. Átültette öt kötetben a héber költészet javát a középkortól napjainkig, tanulmányokat írt költőkről, művészekről és bevitte értékelésüket a nép legszélesebb rétegeibe.

És amikor látta, hogy munkálkodásának gyümölcse érik, felzarándokolt minden évben, minden tavasszal Palesztinába csoportokkal, akik egyre közelebb kerültek a cionizmushoz, vagy már útfélen állottak, jöttek vele Magyarország előkelő családjaiból és vezető férfiainból, hogy lássák Erec Jisrael feltámadását. Így teremtett élő kapcsolatot Magyarország és Palesztina között és sokan a mai Palesztina építői közül az ő befolyása alatt jutottak el hozzánk.

Az utolsó évben három könyvet jelentetett meg és ezekkel betetézte mesteri hivatását, amelyet harminc éven át szolgált. Az egész új nemzedék Magyarországon és az utódállamokban az ő neveltjei. Patai Herzl-könyvében, melyet lefordítottak németre, héberre, angolra, a költő ereje nyilatkozik meg. Az a költői erő, melyről a magyar irodalomtörténet is elismeréssel nyilatkozik meg, szólván „Patairól és iskolájáról“. Érdekes, hogy vallásos versei bevonultak a magyarországi zsidó templomok istentiszteletébe és karban éneklék azokat szombatokon és ünnepeken.

Amikor Palesztinában járt, mindig *héber előadásokat tartott a jeruzsálemi egyetemen*, felfedezett nekünk a multból költőket, akiket nem ismertünk, vagy akiket elfeledtünk, akiknek kéziratai Oxfordban fekszenek (annakidején nagy ösztöndíjat kapott a magyar kormánytól, hogy ezeket a kéziratokat felkutassa és legközelebb megjelenjenek a jeruzsálemi egyetemen tartott előadásai is önálló könyvben héberül). A Kabala költészetét, lelkét és világát tárta fel másik művében, amely szintén rövidesen meg fog jelenni héberül is Jeruzsálemben. Jubileuma alkalmából megjelennek összegyűjtött magyar művei, versei, fordításai, palesztinai útleírásai és nagy műve: „Harc a héber kultúráért“, melyért méltán érdemli meg „*Magyarország Achad Haamja*“ nevét.

Amikor Magyarországon voltam, átadott nekem Patai egy héber szonettet, amely az eredeti formához való szigorú ragaszkodását tanúsítja héber költészetében is. Két hétig voltam vendége Patai házában Budapesten és alkalammal volt látni, milyen nagy az ő befolyása. Az ő háza a város intelligenciájának központja volt, ott találkoztak a zsidó és nemzsidó írók és művészek, öregek és fiatalok, az intellektuális világ minden rétegéből. Felesége, *Patai Edith* szintén kiváló költőnő, díjat nyert Palesztina regény szerzőnője, fia, *Rafael*, ugyancsak az irodalomnak szenteli magát, de ő már a héber irodalomban vert gyökeret. (Hiszen ő a Héber Egyetem első doktora és disszertációja és egyéb művei nagy tudományos alkotóerőről tanuskodnak.) Lánya, *Éva*, héber Palesztina-regényt adott ki és versei legközelebb megjelennek francia fordításban is. Így vonult be az intellektuális család népünk életébe teljes odaadással.

Dr. Patai ittléte alatt az egyetemnek szentelte min-

den erejét. Kivánjuk az egész családnak, hogy siker koronázza minden léptüket. Ilyenekre vártunk, bár sokan volnának hasonlóak!

A „Haboker” üdvözlő cikke

A „*Haboker*” napilapban Salom Schwartz, ismert publicista *בִּיכָה לַפְּרוֹפ' יוֹסֵף פַּטָּאי* címen köszöntötte Patai Józsefet és többek között a következőket írja:

„Amikor hosszú megszakítás után újból folytatom sorozatomat írókról és művészekről, kellemes kötelességemnek tartom mindenekelőtt, hogy elsősorban köszöntsem Patai József professzort, a kiváló író, a sokoldalú egyéniséget, a költőt és irodalomkutatót, a műfordítót és előadót, szerkesztőt és publicisztát, a vezért és közéleti férfit, nemzedékének nevelőjét, a szónak legmagasabb értelmében.

Mondhatni röviden: Patai professzor a magyarországi zsidóság díszé és hozzá lehet tenni: ő és családja. Mert „József házában“ (Tsernichovszky kifejezésével) működik még egy költő, a család női feje és még egy író, egyetlen leányuk, aki gyönyörű regényt írt a palesztinai életről és még egy tudós kutató-író, a fiú, Rafael Patai, aki az első doktori címet kapta a Héber Egyetemen.

Ezúton Salom Schwartz ismerteti Patai József irodalmi működésének egyes fázisait, méltatja a *Mult és Jövő* jelentőségét, mely a legkiválóbb zsidó írókat vonta maga köré (köztük Avigdor Haméiri). Ez a folyóirat vitte bele a zsidó házakba a reneszánsz híret, Palesztina levegőjét, a zsidó megváltás művének költészetét. Nagy műve Herzlről, amely annyi nyelven aratott sikert, költői alkotás, a cionizmus megteremtőjének hősi éposza. Chaszidikus elbeszélései, melyek most jelennek meg a „Szináj“ folyóiratban, valóságos gyöngyök új irodalmunk koronájában. Előadásai, melyeket a Héber Egyetemen tartott és amelyek szintén rövidesen könyvalakban jelennek meg, finom összevagdása az irodalmi érzékeltetésnek és kutatásnak.

Ezután méltatja Patai József közéleti működését.

„Az ő elnöklete alatt folyt le a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének keretében a Palesztina újjáépítés segítésének minden munkája. Mint az Egyetemi Bizottság elnöke, közelhozta a Héber Egyetem ügyét a magyar zsidósághoz“. „Megújuló országunk nevében köszöntjük a férfit, a nemeslelkűt, a nagy költőt, a drága embert, Patai József professzort.“

Cikkek és előadások

A palesztinai napilapok részleteket közöltek Patai József előadásából *a magyar irodalomról és kapcsolatairól a Szentírással*. Szintúgy a jeruzsálemi rádióban tartott előadásáról *a magyar népdalok változatairól*, melynek keretében a „*Szól a kakas már*“ (Kelen Hugó átírata) s több kuruc dal került bemutatásra. A népdalok, melyeket Patai József fordított héberre, igen népszerűek lettek a Szentföldön.

A Bialik—Herzl gyásznapokban a „*Haarec*” közölte Patai József beszélgetéseit Bialikkal, több fejezetben. Tel-Aviv városa felkérte dr. Patai Józsefet Herzl-émlékbeszéd megtartására. A haifai Biblia Társulat Jóh könyvéről szóló héber előadásra kérte fel. A haifai Egyetemi Szövetség alakuló közgyűlésén tartott beszédét is az összes napilapok közölték. *A magyar zsidóságról* tartott előadásait a palesztinai sajtó mindenkor behatóan méltatta. A „*Szináj*“ folyóirat minden száma közölt egy-egy elbeszélést „*Kabala*“ című művéből héber fordításban. A „*Hacofe*“ napilap pedig engedélyt kért reá, hogy a nagy ünnepektől kezdve folytatásokba adhassa „*Középső kapu*“ című munkáját.

ÁGOSTON ERNŐ: MA NEM MESÉLEK . . .

Ma nem mesélek neked, kicsi lányom . . .
Eltorzult arcom redős, jégmerev;
Aludj és álmodj, nekem nincs ma álmom.
Mesék helyett könnyekkel teltem meg.

Ma nem mesélek neked, kicsi lányom . . .
Pusztítanak, kergetnek, döngve vernek
Egy kicsi népet: elsőt a világon,
Kinek tana után számilliók mennek!

Ma nem mesélek neked, kicsi lányom . . .
Némává tesz a zokszó, fojt a sírás:
A mi vígaszunk: bizalom Istenbe,
Hitünk, tanunk: az öröklött Írás.

És egy napon . . . ha én vágyom mesére,
Öregségemre fordul a szerep.
Hiszem, hogy arcom rózsapírban égve
Boldog lesz majd s nem redős, jégmerev.
Akkor te mesélsz édes, szép meséket,
Hogy megnyugodott a beteg világ;
Nem hallasz poklot, nem látsz üldözöttet
S akkor boldogan álmodik apád . . .

ZSIDÓ HUMOR

AZ ELVÁLT ASSZONY

R. Chájim Jeruchem el akart válni a feleségétől:

— Rabbi, kérdezték, miért akar elválni?

— Hiszen a feleségem ő és nem fogok ellene nyilatkozni.

Mikor már el volt intézve a válás, a hívei újra kérdezték:

— Rabbi, miért vált el a feleségétől?

— Már nem a feleségem, hogyan mondhatnék valamit egy idegen asszony ellen?

*

R. Mordecháj Dow egy nemzsidó orvoshoz fordult a hátán keletkezett sebével. Az orvos égetést ajánlott, de előbb érzékteleníteni fogja a helyet köröskörül.

— Ha Isten ezt a fájdalmat reámküldte, nem akarom elhárítani — felelt R. Mordecháj.

Az orvos teljesítette a kívánságát és így égette a sebet. A rabbi szótlánul tűrte a rettentő fájdalmat.

— Varázslat ez? kiáltott fel az orvos?

— Nem, felelte szelíden a rabbi, de megszoktam, hogy jönnek hozzám az emberek és kiöntik előttem keserveiket és szenvedéseik jobban égetnek engem, mint az égő tűk, ők tanítottak türelemre . . .

M. Lipson gyűjteményéből, a *Telavivban* megjelenő „Hacofe mizrachi“ napilapból.

AZ ÁHÁVÁSZ RÉIM ORSZÁGOS FELEBARÁTI SZERETET EGYLET szegény betegeket élelmező és segélyező egyesület (Budapest, VII., Síp-utca 12) a közeledő izr. főünnep alkalmából tetszetős kivitelben és formában zsebnaptárt jelentetett meg, amely az egyesület feladatának ismertetésén, valamint a naptári részen kívül napi, ünnepi és alkalmi fohászokat is tartalmaz. Az egyesület kéri az áldozatkész híveket, hogy jutasság el nagylelkű adományait az egyesület hivatalához (VII., Síp-utca 12).

Chief Rabbi Dr. J. H. Herz és Hinsley, a Westminster bíborosérseke.

TOLLHEGYRŐL

10.000 ORVOS LÉTALAP NÉLKÜL.

A cionista kongresszussal egyidejűleg Genfben ülésezett a zsidó orvosok világszövetsége. A palesztinai orvos-szövetség elnöke, dr. Scherman és a párizsi dr. Brutzkus referáltak a zsidó orvosok helyzetéről a világon. Tízezer zsidó orvosnak tették lehetetlenné a működést az utolsó néhány esztendőben. Tízezer gyógyítónak bénították meg a kezét, mely egészséget, segítséget akar nyújtani gyengélkedő embertársaknak. Tízezer orvos van tétlenségre kárhozottva, amikor az egész emebriiség olyan beteg.

A „BRITH IVRITH OLAMIT“ héber világszövetség is konferenciára gyűlt össze Genfben a cionista kongresszust megelőzően. Megelőzően azért, mert a héber kultúra ápolására vonatkozó javaslatát még a kongresszus elé akarta terjeszteni és egyes követelésekkel is szándékozott fellépni a héberség érdekében. Mose Kleinmann elnök, a „Haolam“ szerkesztője a cionista mozgalom hebraizálásának fontosságát domborította ki. Sokan méltán csodálkozhattak, hogy ezt még cionista fórumon is „kidomborítani“ kell. De ahogy a poéta, az ismert versben megkésve érkezett, a héberség is a tárgysor végére került, és a közbejött világtörténelmi események árnyékai elborították mindent.

סטופ אמיריישן

קריקטורה מאת מ. ל. פ.

A Palesztinai sajtónak új karikaturistája kelt mostanában nagy feltűnést. Molo satirikus rajzai a napilapokban, valamint az Égel Hazahav (Arauyborjú) című éleclapban jelennek meg. Az új események hőanyagot szolgáltatnak neki. Az itt bemutatott rajz Mac Donaldot ábrázolja, amint erőszakkal vissza akarja nyomni a bevándorlás minden lehetőségét és amint a cím jelzi, nem enged be se illegálisokat, se legálisokat, se menekülteket, de még az öregeket se, akiknek certifikátjuk van „meghalni Jeruzsálemben“.

KRÓNIKA ÉS SZEMLE

A Mult és Jövő e havi száma a kormányrendeletnek megfelelően csökkentett terjedelemben jelenik meg. Így kénytelenek voltunk számos cikket és illusztrációt kihagyni, amit a következő számban pótolni fogunk.

A DEBRECENI TANFOLYAM. A debreceni statusquo zsidó elemi iskola tanítói a nyáron hitoktatási továbbképző tanfolyamot rendeztek. Ez a tanfolyam a magyar zsidóságnak igen jelentős eseményévé nőtt. A tanfolyam nagy lelkesedés mellett teljesítette feladatát. Grosz Ernő a debreceni zsidó gimnázium tanára fejtette ki a tanfolyam célját. A héber nyelvnek nagyobb teret kell adni a vallás-oktatásban. Zsidó tanító sem lehet alapos héber tudás nélkül. Modern módszert kell alkalmazni a héber tanításban is, a gépies fordítás helyett. Mannheim Mór tanár vezette az egyik csoportot, míg a másikat Grosz Ernő. Ehrenfeld Artur, Czeisler Jenő, Weinberger Mór, Dancinger Zsigmond, dr. Róth Emil, dr. Benesofszky Imre, dr. Weisz Pál főrabbi, dr. Berkovits József, Goldberger Henrik vettek részt a munkában. Dr. Weisz Pál főrabbi lakásán hangulatos „onég sabbat” volt. A tanfolyam keretében vallásos estet rendeztek, amelyen résztvett dr. Fényes Jenő iskola-széki elnök, Rottmann Emil karnagy, dr. Benesofszky Imre. Előadásokat tartottak: Irsai Mór, Stern József, Pogány Margit, Löwy Andor és Weisz Béla. Túlzás nélkül nagyjelentőségűnek kell nevezni azt a kezdeményezést, amely a hivatalos szervek segítsége nélkül, néhány lelkes ember akaratából és néhány hitközség (sátorlajuhelyi statusquo-ante, hódmezővásárhelyi, szegedi, mezőtúri, szentesi, székesfehérvári, bajai, hajdúböszörményi, orosházai, verebélyi és aszódi) megértő jóindulatából jött létre.

A JERUZSÁLEMI HÉBER EGYETEMRE VALÓ FELVETÉLEK súlyos probléma elé állították az idén azokat a fórumokat, melyek a kérdés eldöntésére hivatottak voltak. Az angol kormány csak 530 certifikátot engedélyezett új hallgatók felvételére és tekintetbe kellett venni elsősorban azokat az országokat, amelyekből az Egyetem régóta tekintélyes támogatásban részesült. Továbbá azokat az országokat, melyek zsidósága és így ifjúsága is menekültek kategóriájába tartozik. Erre az angol kormány egyenes utasítást is adott. Így Magyarországnak összesen 35 certifikát jutott, holott az itteni jelentkezettek száma 340 volt. És majdnem valamennyi jelesen érett. Ha a magyar zsidóság nagyobb áldozatkészséget tanúsított volna eddig az Egyetem iránt, természetesen ki lehetett volna küzdeni harmincöttnél nagyobb számot is, azonban így ennek a számnak elérése is a legnagyobb nehézségekbe ütközött. Hogy a felvétel mennyire függ össze ezekkel a kérdésekkel, azt világosan mutatja az a tény, hogy a kormány a certifiká-

tok számát az Egyetemen mutakozó férőhelyeknek megfelelően állapította meg. Ha mód lett volna pl. egyes laboratóriumok, tantermek kibővítésére, kétszer-háromszor annyi certifikátot is lehetett volna kapni az Egyetemen. A magyarországi diákok felvételének intézésére az Egyetem hármass bizottságot küldött ki, melynek tagjai voltak: dr. Fekete Mihály dékán, Prof. Klein Sámuel és dr. Patai József. Ari Ibn-Zahay főtitkár megvilágította a bizottság előtt a kérdésnek minden oldalát. Tekintetbe vették természetesen az Egyetemi Bizottság budapesti jelentését is, mely kategóriák szerint beosztva küldte be a jelentkezők lajstromát Jeruzsálembe. Fájdalmas feladat volt ennek a szelekciónak elvégzése. De megmaradt a remény, hogy egyes eseteket még jóvá lehet tenni a jövőben.

UTCÁT EHRlichNEK. Amsterdam polgármestere és városi tanácsosai előterjesztették a város új negyedében egy utcának dr. Paul Ehrlichről való elnevezését. Az amsterdami „Het Volk” írja ehhez: Ehrlich zsidó volt és így hazájában nem szabad említeni, hogy tudományos munkájával a szenvedő emberiség háláját érdemelte ki és hogy 1906-ban a Nobel-díjat kapta. Szerencés gondolatnak tartjuk, hogy a vasútállomás melletti új negyedben nevezzenek el utcát nevére. Így az idegen, aki meglátogatja fővárosunkat, rögtön tudja, hogy Amsterdam hű maradt a türelmesség nagy hagyományához.

DR. DÖMÉNY LAJOS HALÁLA 25. ÉVFORDULÓJA. A háború első hősihalottja közé tartozott. 25 éve annak, hogy önként bevonult katonának és nem is tért többé vissza. Épp olyan jó magyarnak bizonyult, mikor eljött az ideje, hogy ezt bizonyítsa, mint amilyen jó cionista volt egész életében. Szeretettel, tisztelettel emlékezünk rá egy negyedszázad távolságán keresztül.

Csermely Gyula

A zsidó sajtó egyik lelkes munkása távozott el ismét közülünk. Csermely Gyulát, a regényírót, a zsidó író, ujságírót eltemettük. A szépség álmodója, a zsidó mult, a zsidó lélek ismerője volt. Tudós és író — ügyvéd volt. Sokat dolgozott, sokat álmodott különös emberéletekről, ebben az életben, amelyben olyan szükségünk van a zsidó író erejére, hitére, bizalmára és erőt adó szavaira. Fájdalommal érezzük kitűnő munkatársunk, a nagytehetségű zsidó író halálát. Aranyos humorával annyiszor elfeledtette velünk a gondokat, kitűnő szatirákat írt a zsidó közélet szereplőiről, szatirákat, melyek tanítottak, ostromoztak és mindezt a meleg humor finom és szelíd fényében. Jól ismerte a zsidó szomorúságból és mosolyból keletkező örömet, a zsidó sorsot és szívvel, szeretettel dolgozott. Szeretettel őrizzük mi is az emlékét és fájdalommal nélkülözzük Csermely Gyulát a kiváló embert és kitűnő író.

SIRKÖVEK

PFEIFER ÉS HESZKY kőfaragómesterek sírkőraktára
Budapest, VII., Károly király-út 3/c
Dob u. sarok Szombat és ünnepnap zárva Tel. 1-349-95
RENDKÍVÜLI OLCSÓ ÁRAK!

Felelős szerkesztő és kiadó: DR. PATAI JÓZSEF.

Kiadóhivatali igazgató: VIRÁG GYULA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Vadász-u. 11.

Hungária Hirlapnyomda R. T. Budapest. Felelős: Bánó Lehel.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára